

2024/577

14.2.2024

NÕUKOGU OTSUS (ÜVJP) 2024/577,

12. veebruar 2024,

millega muudetakse otsust 2014/512/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu lepingut, eriti selle artiklit 29,

võttes arvesse liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ettepanekut

ning arvestades järgmist:

- (1) Nõukogu võttis 31. juulil 2014 vastu otsuse 2014/512/ÜVJP⁽¹⁾.
- (2) Venemaa Föderatsiooni president kuulutas 24. veebruaril 2022 välja sõjalise operatsiooni Ukrainas ning Venemaa relvajõud alustasid provotseerimata ja põhjendamatu rünnaku Ukraina vastu. See sõjaline agressioon on Ukraina territoriaalse terviklikkuse, suveräänsuse ja sõltumatuse jähker rikkumine, samuti rikutakse sellega Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni (ÜRO) põhikirja artikli 2 lõikes 4 sätestatud jõu kasutamise keeldu, mis on rahvusvahelise õiguse imperatiivne norm, ja ÜRO põhikirja muid põhimõtteid.
- (3) ÜRO Peaassamblee mõistis oma 2. märtsil 2022 vastu võetud resolutsioonis ES-11/1 Venemaa Föderatsiooni poolt Ukraina vastu toime pandud agressiooni, millega rikutakse ÜRO põhikirja artikli 2 lõiget 4, kõige karmimalt hukka. ÜRO Peaassamblee mõistis oma 12. oktoobri 2022. aasta resolutsioonis ES-11/4 (milles peaassamblee osutas ÜRO peasekretäri 29. septembri 2022. aasta avaldusele, milles peasekretär tuletas meelde, et ühe riigi territooriumi annekteerimine teise riigi poolt jõuga ähvardamise või jõu kasutamise tulemusena on ÜRO harta ja rahvusvahelise õiguse rikkumine) hukka ebaseaduslike nn referendumite korraldamise Venemaa Föderatsiooni poolt Ukraina rahvusvaheliselt tunnustatud piirides ning Ukraina Donetski, Hersoni, Luhanski ja Zaporizžja piirkondade ebaseadusliku annekteerimise katse nende nn referendumite alusel.
- (4) ÜRO Peaassamblee väljendas oma 15. novembri 2022. aasta resolutsioonis A/RES/ES-11/5 sügavat muret Venemaa Föderatsiooni Ukraina-vastase agressiooni põhjustatud inimohvrite, tsiviilisikute sundrände, taristu ja loodusvarade hävimise, avaliku ja eraomandi kaotuse ning majanduse kokkuvarisemise pärast ning tunnistas, et Venemaa Föderatsioon tuleb võtta vastutusele kõigi Ukrainas või Ukraina vastu toime pandud rahvusvahelise õiguse rikkumiste eest, sealhulgas ÜRO põhikirjaga vastuolus oleva agressiooni eest ning rahvusvahelise humanitaarõiguse ja rahvusvahelise inimõigustealase õiguse rikkumiste eest, ning kinnitas, et Venemaa Föderatsioon peab kandma kõigi rahvusvahelise õiguse rikkuvate tegude õiguslikke tagajärgi, sealhulgas hüvitama selliste tegudega tekitatud kahju, kaasa arvatud varalise kahju.
- (5) Samuti kutsus ÜRO Peaassamblee oma 23. veebruari 2023. aasta resolutsioonis A/ES-11/L.7 relvakonflikti osalisi üles täielikult järgima rahvusvahelisest humanitaarõigusest tulenevaid kohustusi ning nõudis, et Ukraina elutähtsa taristu ründamine ja kõik tahtlikud rünnakud tsiviilobjektide, sealhulgas elamute, koolide ja haiglate vastu, viivitamata lõpetataks.
- (6) Rahvusvaheline Kohus leidis oma 16. märtsi 2022. aasta siduvas määruses ajutiste meetmete võtmise kohta seoses kohtuasjaga, mis käsitleb genotsiidi vältimise ja selle eest karistamise konventsiooni kohast väidetavat genotsiidi (Ukraina vs. Venemaa Föderatsioon) (määruse punktis 60), et „Ukrainal on õigus mitte olla Venemaa Föderatsiooni sõjalise operatsiooni sihtmärk“ ning (määruse punktis 74), et selle õiguse piiramine „võib tekitada korvamatut kahju“. Rahvusvaheline Kohus lisas, et iga sõjaline operatsioon, eelkõige nii ulatuslik sõjaline operatsioon kui see, mida Venemaa Föderatsioon Ukraina territooriumil läbi viib, põhjustab vältimatult inimohvreid, vaimset ja kehalist kahju ning varalist ja keskkonnakahju⁽²⁾ Rahvusvaheline Kohus andis Venemaa Föderatsioonile korralduse 24. veebruaril 2022 Ukraina territooriumil alustatud sõjalised operatsioonid peatada.

⁽¹⁾ Nõukogu 31. juuli 2014. aasta otsus 2014/512/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas (ELT L 229, 31.7.2014, lk 13).

⁽²⁾ Rahvusvahelise Kohtu 16. märtsi 2022. aasta määrus kohtuasjas, mis käsitleb genotsiidi vältimise ja selle eest karistamise konventsiooni kohast väidetavat genotsiidi (Ukraina vs. Venemaa Föderatsioon), punkt 74.

- (7) Euroopa Ülemkogu kordas oma 14. ja 15. detsembri 2023. aasta järeldestes, et mõistab resoluutselt hukka Venemaa agressioonisõja Ukraina vastu, mis on ilmne ÜRO põhikirja rikkumine, ning kinnitas taas, et liit toetab vankumatult Ukraina sõltumatust, suveräänsust ja territoriaalset terviklikkust tema rahvusvaheliselt tunnustatud piirides ning tema võõrandamatut õigust kaitsta end Venemaa agressiooni vastu.
- (8) Kooskõlas ühise välis- ja julgeolekupoliitika eesmärkidega hõlmab kõnealune toetus ka abi elanikkonnale, riikidele ja piirkondadele, kes seisavad silmitsi selliste inimtegevusest tingitud katastroofidega nagu see, mille Venemaa agressioonisõda on põhjustanud Ukrainale ja sealsele elanikkonnale.
- (9) Olukorra tõsidust arvesse võttes ja vastusena Venemaa Ukraina-vastasele agressioonisõjale ning seni, kuni Venemaa Föderatsiooni ebaseadusliku tegevusega rikutakse jätkuvalt rahvusvahelise õiguse imperatiivseid norme, sealhulgas ÜRO põhikirja artikli 2 lõikes 4 sätestatud jõu kasutamise keeldu, või rahvusvahelist humanitaarõigust, on asjakohane jätta jõusse kõik liidu kehtestatud meetmed. Samuti on asjakohane võtta kooskõlas ühise välis- ja julgeolekupoliitika eesmärkidega täiendavaid erakorralisi meetmeid, millega toetada Ukrainat ning riigi taastumist ja ülesehitamist, eelkõige tugevdada ja toetada demokraatiat, õigusriiki, inimõigusi ja rahvusvahelise õiguse, sealhulgas rahvusvahelise humanitaarõiguse põhimõtteid, säilitada rahu, ennetada konflikte, tugevdada rahvusvahelist julgeolekut ja kaitsta tsiviilisikuid ning abistada inimtegevusest tingitud katastroofidega silmitsi seisvat elanikkonda.
- (10) Nõukogu võttis 28. veebruaril 2022 vastu otsuse (ÜVJP) 2022/335, ⁽³⁾ millega muudetakse otsust 2014/512/ÜVJP, millega keelati Venemaa Keskpanga reservide ja varade haldamisega seotud tehingud, sealhulgas tehingud mis tahes juriidilise isiku, üksuse või asutusega, kes tegutseb Venemaa Keskpanga nimel või juhiste alusel. 9. märtsil 2022 võttis nõukogu vastu otsuse (ÜVJP) 2022/395, ⁽⁴⁾ et lisada sinna sarnane keeld Venemaa riikliku investeerimisfondi Russian National Wealth Fund kohta. See keeld on sätestatud otsuse 2014/512/ÜVJP artikli 1a lõikes 4 ning see kajastub ka nõukogu määruse (EL) nr 833/2014 ⁽⁵⁾ artikli 5a lõikes 4. Kõnealuste keeldude tulemusena „tõkestatakse“ asjaomased varad, mis on liikmesriikides finantsasutuste valduses.
- (11) Nagu on rõhutatud Euroopa Ülemkogu 26. ja 27. oktoobri 2023. aasta kohtumise järeldestes, on vaja partneritega koordineerides teha otsustavaid edusamme seoses küsimusega, kuidas saaks eraõiguslike üksuste hoitavaid, Venemaa tõkestatud varadest otseselt saadud erakorralisi tulusid suunata Ukraina ning riigi taastumise ja ülesehitamise toetamiseks vastavalt kohaldatavatele lepingulistele kohustustele ning kooskõlas liidu ja rahvusvahelise õigusega. Euroopa Ülemkogu kutsus oma järeldestes liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrget esindajat (edaspidi „kõrge esindaja“) ja komisjoni üles kiirendama ettepanekute esitamiseks tehtavat tööd.
- (12) Partneritega koordineerimise osas kordasid G7 juhid 6. detsembri 2023. aasta avalduses vajadust teha otsustavaid edusamme, et vastavalt kohaldatavatele lepingulistele kohustustele ja kooskõlas kohalduva õigusega suunata eraõiguslike üksuste hoitavad, Venemaa tõkestatud riiklikest varadest otseselt saadud erakorralised tulud Ukraina toetamiseks.
- (13) Sellega seoses on asjakohane täpsustada Venemaa Keskpanga reservide ja varade haldamisega seotud tehingute keeldu ning kehtestada täiendavad meetmed.

⁽³⁾ Nõukogu 28. veebruari 2022. aasta otsus (ÜVJP) 2022/335, millega muudetakse otsust 2014/512/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas (ELT L 57, 28.2.2022, lk 4).

⁽⁴⁾ Nõukogu 9. märtsi 2022. aasta otsus (ÜVJP) 2022/395, millega muudetakse otsust 2014/512/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas (ELT L 81, 9.3.2022, lk 8).

⁽⁵⁾ Nõukogu 31. juuli 2014. aasta määrus (EL) nr 833/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas (ELT L 229, 31.7.2014, lk 1).

- (14) Ennekoike on asjakohane täpsustada, et bilansihalduse tehingud, mis on seotud Venemaa Keskpanga varade ja reserveidega, või mis tahes Venemaa Keskpanga nimel või juhiste alusel tegutseva juriidilise isiku, üksuse või asutuse, nagu Venemaa riiklik investeerimisfond Russian National Wealth Fund, varade ja reserveidega, ei kuulu 28. veebruarist 2022 kehtiva tehingute keelu kohaldamisalasse. Eelkõige jäävad lubatuks sellised bilansihalduse tehingud, mis on seotud tõkestatud kupongi- või dividendimaksete ning lunastusmaksete ja tähtaeguvate hoiuste tõttu kogunenud sularaha usaldusväärsete investeerimispõhimõtete kohase reinvesteeringuga vastavalt kohaldatavatele õigusnormidele.
- (15) Muud tehingud, eelkõige otsesed ja kaudsed ülekanded Venemaa Keskpangale ja selle kasuks, sealhulgas mis tahes juriidilisele isikule, üksusele või asutusele, kes tegutseb Venemaa Keskpanga nimel või juhiste alusel, nagu Venemaa riiklik investeerimisfond Russian National Wealth Fund, ja selle kasuks, peaksid jääma keelatuks.
- (16) Selliste muude tehingute keelamine tekitab Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 909/2014 ⁽⁶⁾ määratletud ning finantsinstrumentidega arveldamisel ja nende kesksel hoidmisel liidus kesksel rolli omavate väärtpaberite keskdepositooriumide bilanssides erakorralise ja ootamatu sularaha kogunemise. Kõnealust sularaha kogunemist põhjustab Venemaa Keskpanga või mis tahes juriidilise isiku, üksuse või asutuse, kes tegutseb Venemaa Keskpanga nimel või juhiste alusel, nagu Venemaa riiklik investeerimisfond Russian National Wealth Fund, varade ja reserveid tõkestamine, kuna kõik põhiosa ja intresside, kupongide, dividendide ja muu väärtpaberitulu maksed Venemaa Keskpangale ja nendele isikutele, üksustele ja asutustele on keelatud.
- (17) Väärtpaberite keskdepositooriumid on teiste finantsasutustega võrreldes eriolukorras, sest väärtpaberite keskdepositooriumide klientide sularahasaldod või koos klientidega hallatavad sularahasaldod kantakse tavaliselt väärtpaberite keskdepositooriumidest välja enne päeva lõppu ega teeni nende klientidele mingit tulu. Piiravate meetmete tõttu kogunevat sularaha, mida väärtpaberite keskdepositooriumid seoses Venemaa Keskpanga või mis tahes juriidilise isiku, üksuse või asutuse, kes tegutseb Venemaa Keskpanga nimel või juhiste alusel, nagu Venemaa riiklik investeerimisfond Russian National Wealth Fund, varaga hoiavad, tuleb väärtpaberite keskdepositooriumidel ka usaldusväärset hallata. Selle tulemusena tekivad ootamatud ja erakorralised tulud.
- (18) Käesoleva otsusega hõlmatud ootamatuid ja erakorralisi tulusid ei tule kohaldatavate normide järgi isegi pärast tehingukeelu lõppu Venemaa Keskpangale kättesaadavaks teha, seega need ei ole riigivara. Seetõttu ei kohaldata nende tulude suhtes riigivara kaitset käsitlevaid norme.
- (19) Kuna need ootamatud ja erakorralised tulud tulenevad igal juhul vaid piiravate meetmete, eelkõige otsuse 2014/512/ÜVJP artikli 1a lõikes 4 ja määruse (EL) nr 833/2014 artikli 5a lõikes 4 sätestatud keelu rakendamisest, ei saa väärtpaberite keskdepositooriumid eeldada, et nad saavad nendest põhjendamatut ja kavandamatut majanduslikku kasu. Lähtudes õiguspärasest eesmärgist viia ellu ühise välis- ja julgeolekupoliitika eesmärgi, eelkõige tugevdada ja toetada demokraatiat, õigusriiki, inimõigusi ja rahvusvahelise õiguse, sealhulgas rahvusvahelise humanitaarõiguse põhimõtteid, säilitada rahu, ennetada konflikte, tugevdada rahvusvahelist julgeolekut ja kaitsta tsiviilisikuid ning abistada inimtegevusest tingitud katastroofidega silmitsi seisvat elanikkonda, on asjakohane ja vajalik tagada, et väärtpaberite keskdepositooriumide ootamatu ja erakorraline kasum, mis saadakse ajavahemikul alates käesoleva otsuse jõustumisest kuni ajani, mil Venemaa Keskpanga vara ja reserve käsitlevad ajutised piiravad meetmed kaotatakse, läheks Ukraina hüvanguks. Lisaks aitavad käesolevas otsuses sätestatud meetmed hoida ära väärtpaberite keskdepositooriumidele liigse koormuse tekitamist. Seega on meetmed täielikult kooskõlas põhiõiguste hartas tunnustatud põhiõiguste ja -vabadustega ning eelkõige selle artiklitega 17 ja 52, kuna meetmed on õigustatud ja taotletavate eesmärkidega proportsionaalsed.

⁽⁶⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. juuli 2014. aasta määrus (EL) nr 909/2014, mis käsitleb väärtpaberiarvelduse parandamist Euroopa Liidus ja väärtpaberite keskdepositooriume ning millelega muudetakse direktiive 98/26/EÜ ja 2014/65/EL ning määrust (EL) nr 236/2012 (ELT L 257, 28.8.2014, lk 1).

- (20) Seetõttu on asjakohane kehtestada selliste ootamatute ja erakorraliste tulude ja puhaskasumi suhtes täiendavad meetmed, mis on täielikus kooskõlas rahvusvahelise ja liidu õigusega. Õiguskindluse põhimõttest tulenevalt tuleks neid kohaldada alates käesoleva otsuse jõustumise kuupäevast. Täiendavate meetmete eesmärk peaks olema lõppkokkuvõttes toetada Ukrainat ning riigi taastumist ja ülesehitamist, eelkõige komisjoni poolt kavandatud tulevase Ukraina rahastu kaudu (*) kooskõlas nimetatud rahastu ja otsuse 2014/512/ÜVJP eesmärkidega, piiravate meetmete eesmärgiga ning liidu ühise välis- ja julgeolekupoliitika eesmärkidega, sealhulgas eelkõige eesmärgiga säilitada rahu, ennetada konflikte ja tugevdada rahvusvahelist julgeolekut ning kaitsta tsiviilisi ning abistada elanikkonda, riike ja piirkondi, kes seisavad silmitsi selliste inimtegevusest tingitud katastroofidega nagu see, mille Venemaa agressioonisõda on põhjustanud Ukrainale ja selle elanikkonnale.
- (21) Selliste täiendavate meetmete kehtestamine väärtpaberite keskdepositooriumide suhtes, mille hoitavad Venemaa Keskpanka või mis tahes juriidilise isiku, üksuse või asutuse, kes tegutseb Venemaa Keskpanka nimel või juhiste alusel, nagu Venemaa riiklik investeerimisfond Russian National Wealth Fund, varade ja reserve summad on väga väikesed, ei oleks põhjendatud. See tekitaks sellistele väärtpaberite keskdepositooriumidele kogutava summa väiksust arvestades ebaproportsionaalselt suure halduskoormuse. Täiendavaid meetmeid tuleks seetõttu kohaldada üksnes selliste väärtpaberite keskdepositooriumide suhtes, mis hoiavad asjaomaseid reserve ja varasid koguväärtuses üle 1 miljoni euro.
- (22) Esimese sammuna peaksid väärtpaberite keskdepositooriumid hakkama pidama sellise Venemaa Keskpanka varade ja reserve tõkestamise tõttu koguneva erakorralise sularaha üle eraldi arvestust ja haldama sellist sularaha oma muust tegevusest eraldi, samuti peaksid väärtpaberite keskdepositooriumid hoidma sellise sularaha arvel saadavat tulu eraldi muust tulust.
- (23) Samuti peaks väärtpaberite keskdepositooriumidel olema riikliku õiguse kohast puhaskasumit, mis on saadud pärast seda, kui liikmesriigis kehtiva üldise korra kohaselt on maha arvatud äriühingu tulumaks, keelatud võõrandada – seda aktsionäridele või kolmandatele isikutele nii dividendidena kui ka mis tahes muus vormis jaotamise teel. Kuni põhjenduses 24 osutatud nõukogu otsuse tegemiseni võib Venemaa Keskpanka varade ja reserve hoidmisega seotud riske ja kulusid silmas pidades iga väärtpaberite keskdepositoorium taotleda oma järelevalveasutuselt luba vabastada osa kõnealusest puhaskasumist, et täita kohustuslikke kapitali- ja riskijuhtimise nõudeid.
- (24) Teise sammuna peaks nõukogu saama otsustada, kuidas tuleks kõnealune puhaskasum partneritega koordineerides suunata Ukraina ning riigi taastumise ja ülesehitamise toetamiseks, nii et see oleks kooskõlas kohaldatavate lepinguliste kohustuste ning ELi ja rahvusvahelise õigusega. Sellega seoses peaks nõukogu samuti otsustama, kui suure summa puhaskasumist võiks väärtpaberite keskdepositooriumidel olla võimalik kohustuslike kapitali- ja riskijuhtimise nõuete täitmiseks ning Venemaa Keskpanka varade ja reserve hoidmisega seotud riske ja kulusid silmas pidades ajutiselt kinni pidada. Selleks peaks kõrge esindaja esitama piisavalt varakult ettepaneku, mis täiendab Ukrainat toetavaid liidu meetmeid. Sellise ettepaneku ettevalmistamisel eeldatakse kõrgelt esindajalt konsulteerimist asjaomaste sidusrühmadega, eelkõige Euroopa Keskpankaga.
- (25) Teatavate meetmete rakendamiseks on vaja täiendavaid liidu meetmeid.
- (26) Otsust 2014/512/ÜVJP tuleks seetõttu vastavalt muuta,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Otsuse 2014/512/ÜVJP artiklisse 1a lisatakse järgmised lõiked:

„7. Lõiget 4 ei kohaldata 28. veebruaril 2022 või pärast seda tehtud bilansihalduse tehingute suhtes, mis on seotud Venemaa Keskpanka varade ja reservega, või mis tahes juriidilise isiku, üksuse või asutuse, kes tegutseb Venemaa Keskpanka nimel või juhiste alusel, nagu Venemaa riiklik investeerimisfond Russian National Wealth Fund, varade ja reservega.

(*) Seadusandlik menetlus 2023/0200/COD: Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse Ukraina rahastu. Menetluse üksikasjad on kättesaadavad aadressil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/HIS/?uri=CELEX%3A52023PC0338>.

8. Alates 15. veebruarist 2024 ja seni, kuni lõikes 4 sätestatud piiravad meetmed säilitatakse, kohaldavad määruses (EL) nr 909/2014 määratletud väärtpaberite keskdepositooriumid, kes hoiavad käesoleva artikli lõikes 4 osutatud varasid ja reserve, mille koguväärtus ületab 1 miljon eurot, üksnes nende piiravate meetmete tulemusel kogunenud sularaha suhtes järgmisi reegleid:

- a) sellist sularaha arvestatakse eraldi;
- b) tulud, mis on saadud 15. veebruarist 2024 punktis a osutatud sularaha arvel või on sellise sularaha tekitatud, kirjendatakse väärtpaberite keskdepositooriumide finantskontodel eraldi;
- c) puhaskasumit, mis – vastavalt riiklikule õigusele, sealhulgas arvates maha kõik asjakohased kulud, mis on seotud tõkestatud varade haldamise ja tõkestatud varadega seonduva riskijuhtimisega või tulenevad sellest, ja pärast asjaomase liikmesriigi üldise korra alusel äriühingu tulumaksu mahaarvamist – tuleneb punktis b osutatud tuludest, ei tohi aktsionäridele või kolmandatele isikutele ei dividendidena ega mis tahes muus vormis jaotada enne, kui nõukogu teeb Euroopa Liidu lepingu artiklite 29 ja 30 alusel ühehäälselt otsuse, mis käsitleb kõnealusest puhaskasumist liidu eelarvesse Ukrainas ja riigi taastamise ja ülesehitamise toetamiseks tehtava rahalise panuse võimalikku kindlaksmääramist ja sellise panuse üksikasju ning on kooskõlas kohaldatavate lepinguliste kohustuste ning liidu ja rahvusvahelise õigusega. Sellega seoses teeb nõukogu otsuse ka selle kohta, kui suure summa võivad väärtpaberite keskdepositooriumid lisaks kohustuslike kapitali- ja riskijuhtimisnõuete täitmisele ajutiselt kinni pidada, ilma et see piiraks seda, et asjaomased väärtpaberite keskdepositooriumid järgivad norme, mis on sätestatud kõnealuste asutuste järelevalvestaatus reguleerivates liidu õigusaktides või nende alusel;
- d) kuni nõukogu punktis c osutatud otsuse vastu võtab, võib iga väärtpaberite keskdepositoorium taotleda oma järelevalveasutuselt luba vabastada osa punktis c osutatud puhaskasumist, et täita kohustuslike kapitali- ja riskijuhtimisnõudeid. Asjaomased liikmesriigid teavitavad komisjoni eelnevalt kõigist antud lubadest.“

Artikkel 2

Käesolev otsus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Brüssel, 12. veebruar 2024

Nõukogu nimel
eesistuja
H. LAHBIB